

Pitääkö kirjastoväen osoittaa tiedonhankintakoulutuksen merkitys?

Vesa Huotari
Poliisiammattikorkeakoulu
STKS:n seminaari, Tieteiden talo,
Helsinki 29.11.2012

Vastausvaihtoehdot:

Kyllä

Ei

Kyllä ja Ei

Ehkä

Pitääkö kirjastoväen osoittaa
tiedonhankintakoulutuksen merkitys?

"Ought implies can"

Pitääkö kirjastoväen osoittaa
tiedonhankintakoulutuksen merkitys?

"Burden of proof"

Pitääkö kirjastoväen osoittaa
tiedonhankintakoulutuksen merkitys?

"?"

Kaksi näkökulmaa
kysymykseen

Avustajina mm.

Don Quijote

Karl Weick

Michel Foucault

Ja joukko muita lähteitä,
joiden tiedot ovat päässeet
ikävästi unohtumaan.

Tiedonhankintakoulutuksen merkitys

- Tiedonhankintakoulutuksen merkitys tulee tehdä selväksi, jotta se,
  - mitä tarjotaan, asiallisesti on tiedonhankintakoulutusta ja se,
  - joka sitä tarjoaa, on se, joka ajattelee olevansa (integriteetti instituutiona, identiteetti toimijana, itseymmärrys siitä, mitä on ja mitä varten on).
  - ⇒ Millä tavalla se, mitä teemme tiedonhankintakoulutusta järjestäessämme, todentaa sitä, mitä olemme/mitä varten olemme?
  - ⇒ Millainen tiedonhankintakoulutus todentaisi omaa tarkoituksemme, luonteemme, parhaiten tai täydellisimmin?
- Jos sillä, mitä olemme, on meille väliä ja jos olemme sitä, mitä teemme, meidän kannattaa selvittää tekojemme merkitystä.

Tiedonhankintakoulutuksen merkitys

Tiedonhankintakoulutuksen järjestäminen arvorationaalisenä tai identiteettiä ilmaisevana toimintana.

Tarjoamme tiedonhankintakoulutusta siksi, että olemme se mikä olemme (emmekä joku muu).

Jos emme järjestäisi sitä, emme olisi se yhteiskunnallinen instituutio, joka olemme/pyrimme joka päivä olemaan tai jonka pyrimme toimintamme kautta päivittäin todentamaan.

Soveliaisuuden logiikkaa (the logic of appropriateness):

Millainen toimintatilanne tässä on?

Millainen toimija olen?

Mitä minunlaiseni tekee tällaisessa tilanteessa?

Toimi, todenna toimijuutta ja todennu

The logic of consequentiality:

Mitä toimintavaihtoehtoja minulla on?

Mitä ovat arvoni?

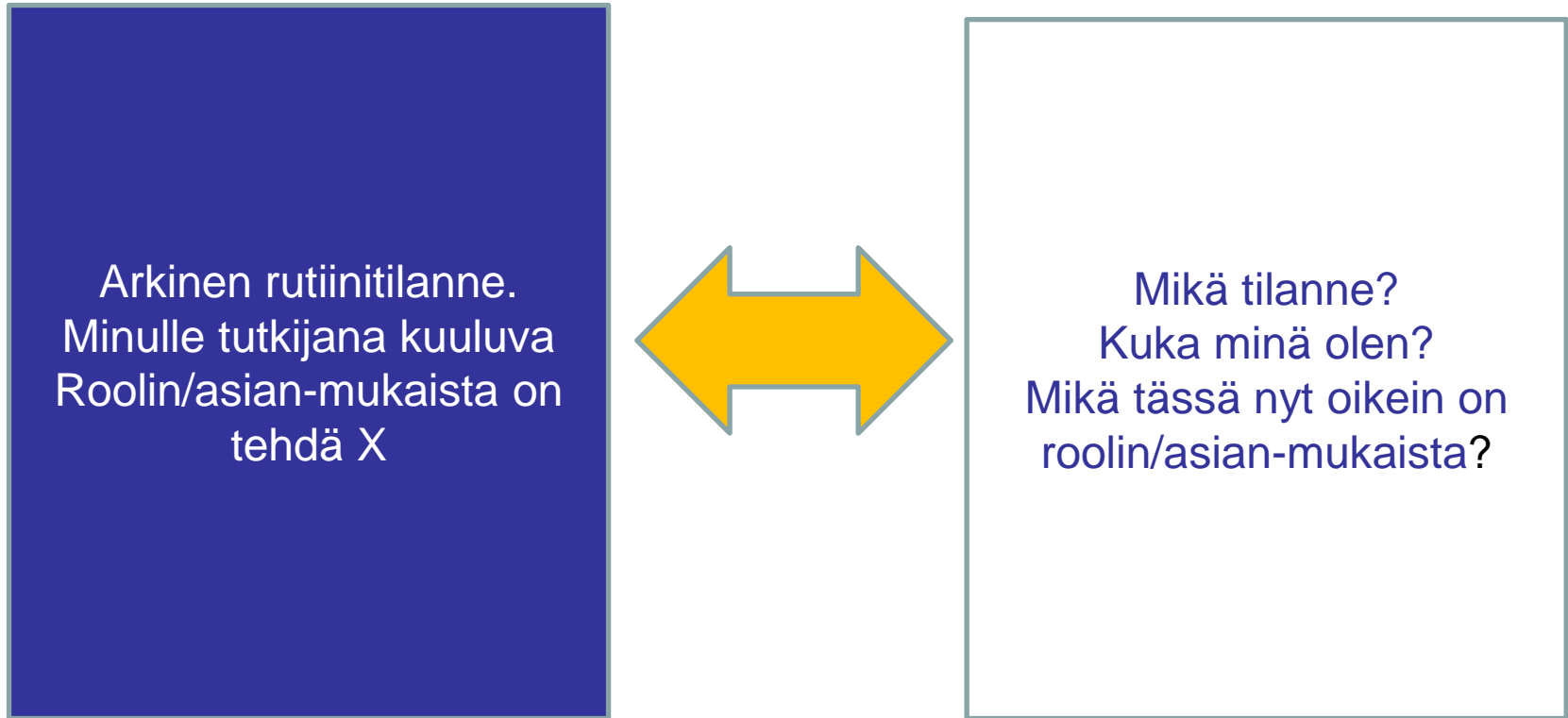
Mitä eri toimintavaihtoehtoista seuraa suhteessa arvoihini?

Valitse toimintavaihtoehtoista arvojesi kannalta paras.

(March & Olsen 2009)

KAKSI KONTEKSTIA

Sosiaalinen järjestys on neuvoteltua, yhteisesti ylläpidettyä ja peräänkatsottua. Käyttäytymisestä tulee täten tekoja ja teoista voi koostua merkityksellistä, mielekästä, toimintaa ja kokonainen toiminto (palvelu, ostotapahtuma, pidätys tms.)

"I know who I am" (Don Quixote)

Talonpoika:

"Niin, mutta nähkääs, jalo herra, enhän minä vaivainen syntinen ole Don Rodrigo de Narvaéz enkä Mantovan markiisi, vaan kylänmiehenne Pedro Alonso, eikä teidän armonne ole Baldovino eikä Adindarraéz vaan kunnianarvoinen hidalgo herra Quijana".

- Minä tiedän kuka olen, vastasi Don Quijote,

ja tiedän voivani olla sekä ne, joita olen maininnut, että kaikki kaksitoista Ranskan pääriä, vieläpä kaikki Maineeseen yhdeksän sankaria, sillä minun urotyöni ovat suuremmat kuin kaikki ne, joita he ovat suorittaneet joko kaikki yhdessä tai kukin erikseen."
(Cervantes 1999)

**Kolmetoista kuollutta
palomiestä**

5. elokuuta 1949
metsäpalo sytty Mann
Gulchissa, Montanassa.

Klo 14.30
lentokone ja
16 metsäpalomiestä
(smokejumpers),
nousee ilmaan

Klo 16.10

15 palomiestä hyppää lähelle
paloa, kokoaa varusteensa, syö
ja lähtee

klo 17.10

etenemään koti paloa.

Palomiehet siirtyvät rotkon pohjoisreunalle ja kulkevat rotkoa alas tarkoituksenaan siirtyä joen puolelle paloa.

klo 17.45

Wagner Dodge, jonon kärjessä kulkeva esimies, havaitsee palon hypänneen pohjoisrinteelle 150-200 m heidän edessään, estävän pääsyn joelle ja etenevän heitä kohti.

Dodge kääntää joukon ympäri ja
johtaa takaisin- ja ylöspäin.
Tuli etenee rotkoa pitkin heidän
takanaan.

Klo 17.53

Dodge käskee palomiehiä
pudottamaan sammutusvälineet
ja varusteensa.

Miehet ovat edenneet noin 400 m
kääntymispaikasta.

Palo on tuolloin 70-90 m heidän takanaan ja pudotetut varusteet palavat noin minuutin kuluttua.

Eteneminen rotkon reunaa
ylöspäin on tuonut palomiehet
maastoon, jossa puita on
vähemmän, kuivaa ruohoa
enemmän ja rinne yhä jyrkempi.

200 m edettyään
(n. 2 min) Dodge arvioi tulen
tavoittavan heidät puolessa
minuutissa.

Hän sytyttää
miesten edessä olevan ruohikon
tuleen klo 17.55.

Dodge pyrkii pysäyttämään
miehet ja käskee heitä
asettumaan tulen polttamaan
maahan kasvot maata kohden.

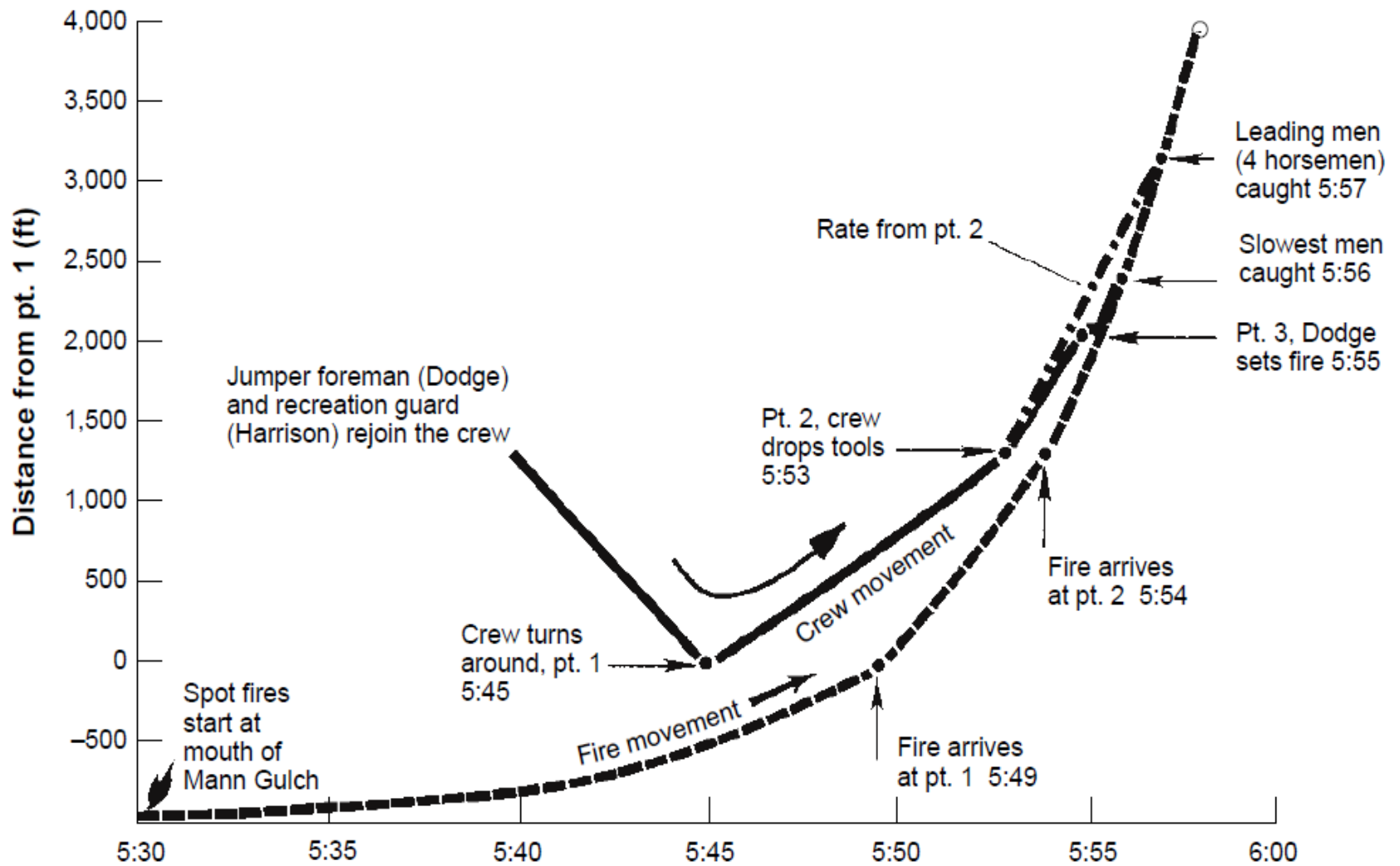
Osa tai kaikki pysähtyvät, mutta
ohittavat hänet sitten.

He ovat noin
15 s edellä tulta.
Rotkon reuna on noin 200 m
päässä ylhäällä.

Kahdessa minuutissa
tuli tavoittaa palomiehistä
hitaimmat ja nopeimmat.

klo 17.56

virallinen kuolinaika yhdelletoista
palomiehelle (2 kuolee
myöhemmin ja kolme pelastuu).

(Rothermal 1993)

Palomiehet:

- Näkevät metsäpalon ja tietävät saavansa sen hallintaansa seuraavaan aamuun mennessä
- Yhtäkkiä esimies kääntyy ja määrää heidät vetäytymään.
- Sitten tulee määräys luopua sammutusvälineistä ja varusteista

"When firefighters are told to throw away their tools, they do not know what they are anymore, not even what gender" (Norman MacLean 1993, 226).

- Kun miehet havaitsevat esimiehensä ottavan esille tulitikut ja laittavan ruohikon tuleen heidän edessään, ei vain maailman vaan myös esimies näyttää tulleen lopullisesti hulluksi.

"Putting up (Escape) fire did not make any sense, but confirmed the loss of all sense to them" (Karl Weick 1993)

"We thought he must have gone nuts"

Kun organisaatio hajosi, ryhmästä tuli joukko pakenevia henkilöitä, jotka pyrkivät pelastamaan itse itsensä.

Kun esimies käski heitä pelastautumaan lähestyvältä tulelta astumalla toiseen, jonka oli itse sytyttänyt heidän eteensä, merkityksen tai mielen haihtuminen yhdistyi rakenteen haihtumiseen.

Pako näyttäytyi ainoana ratkaisuna.

"Unfortunately, this response was too simple to match the complexity of the Mann Gulch fire" (Karl Weick 1993).

Osa miehistä oli hylännyt varusteensa jo ennen Dodgen käskyä, osalta toiset joutuivat ne ottamaan heidän käsistään ja yksi edelleen kantoi reppuaan hetkeä myöhemmin.

Pitäminen kiinni työvälineistä on pitämistä kiinni olemassaolon (paikalla olemisen) tarkoituksesta, roolista ja identiteetistä.

Niistä irrottautuminen ei jättänyt nuorille miehillä jäljelle juuri mitään, paitsi tyhjän paikan, jonka ryhmän organisaation hajotessa valtasivat pelko ja pakokauhu.

Identiteetti ja valta (Michel Foucault)

Älä kysy kuka olen äläkä pyydä minua pysymään samana – jätä byrokraattien ja poliisien tehtäväksi katsoa, että paperimme ovat kunnossa.

Jumala tietää, että ympärillä riittää liikennepoliiseja ja voimme kuulla heidän pilliensä viheltävän ja ohjaavan meitä vasempaan, oikeaan, tänne, liikkeelle. Sekä identiteetin vaatimus että siitä irrottautumiskielto tuntuvat molemmat väärinkäytöltä samalla tapaa.

Jokaisella on oma muuttumisen tapansa tai oma tapansa havaita kaiken muuttuvan. Mikään ei ole tässä arrogantimpaa kuin pyrkiä määräämään tässä toisia.

Tapani olla olematta enää se sama on ainutlaatuisin osa sitä, kuka olen.

Pitääkö kirjastoväen siis osoittaa tiedonhankinta-koulutuksen merkitys?

Pitääkö epäillä sitä, että se, mitä pitää itsessään arvokkaana tai arvon lähteenä elämässä, jota pyrkii todentamaan joka päivä mahdollisimman täydellisesti, olisikin arvotonta?

Ei pidä.

Riittää, että pyrkii täydellisyyteen omassa olemisessaan (I know who I am).

Meidän pitää kuitenkin (jatkuvasti) selvittää itsellemme, että tekojemme kokonaisuudessa ei ole perustavaa ristiriitaa tai ristivetoa (elämänmuodon eheys, kokonaisuus).

Toimintamme on aina selontekoa itsestämme ja peili itsellemme. Kysymme siksi tekojemme perään ja korjaamme itseämme toimimalla toisin.

Todentuminen, autenttisuus, integriteetti jne. käsitteinä kuvaavat haasteita, joita kohtaamme niin yksilöinä kuin organisaatioinakin.

Liikkuvassa maailmassa, maailmassa vailla kiintopisteitä, edistystä tavoittelevana ihmisyytenä, olemme pakotettuja kysymään merkitysten perään (ja kyvyttömiä koskaan tavoittamaan lopullista merkitystä).

Identiteetillä on meille perusta merkitys.

Mann Gulchin opetus:

Pitääkö kiinni identiteetistä ja kuolla todennäköisesti
vai
päästää siitä irti ja elää mahdollisesti.

II Näkökulma

Jos jo tiedämme tiedonhankintakoulutuksen merkityksen, miksi se edelleen kaipaisi osoittamista?

II Näkökulma

Jos jo tiedämme tiedonhankintakoulutuksen merkityksen, miksi se edelleen kaipaisi osoittamista?

- Osoittamiselle voi olla pedagoginen tarkoitus

(Osoittamalla kannustamme toisia tälle tielle, rohkaisemme ja opastamme heitä)

II Näkökulma

Jos jo tiedämme tiedonhankintakoulutuksen merkityksen, miksi se edelleen kaipaisi osoittamista?

- Osoittamisella voi olla valtauttava tarkoitus

(Osoitamme samalla, että olemme edelleen ohjaimissa ja kohtalomme on yhä omissa käsissämme)

II Näkökulma

Jos jo tiedämme tiedonhankintakoulutuksen merkityksen, miksi se edelleen kaipaisi osoittamista?

- Osoittamisella voi olla eksistentiaalinen tarkoitus

(Osoitamme mitä varten olemme olemassa, keitä olemme ja missä olemme)

II Näkökulma

Jos jo tiedämme tiedonhankintakoulutuksen merkityksen, miksi se edelleen kaipaisi osoittamista?

- Osoittamisella voi erottava tarkoitus

(Osoitamme millä tavalla eroamme toisista, missä on oma lisäarvomme ja mikä täten tekee meistä arvokkaita yhteisöllemme)

II Näkökulma

Jos jo tiedämme tiedonhankintakoulutuksen merkityksen, miksi se edelleen kaipaisi osoittamista?

- Osoittamisella voi valtahierarkiaa ylläpitävä tarkoitus

(Osoitamme, että kykenemme opastamaan toisia, todentamaan omaa toimijuuttamme ja todentumaan näin tavoilla, jolla on samanaikaisesti omaa arvostustamme ja yhteistä arvoa lisäävä merkitys)

Oma vastaukseni alkuperäiseen kysymykseen:

Ei-pidä, mutta mahdollisesti kannattaisi

Kirjastoväen ei siis tarvitse osoittaa
tiedonhankintakoulutuksen merkitystä.

Tuon merkityksen osoittamisella voisi
kuitenkin olla monia myönteisiä
seuraamuksia heidän itsensä kannalta.